

Nr 397

Av herr **Helén** och fröken **Vinge**, *angående gymnasiernas lokalisering, m. m.*

I statsverkspropositionen år 1958, Bil. 10: Åttonde huvudtiteln har departementschefen gjort två principuttalanden beträffande gymnasiets utvidgning respektive gymnasiestudiernas längd. Han anför sålunda på sid. 517 bl. a. följande:

Utökningen av gymnasieorganisationen synes mig i första hand böra ske genom utvidgning av befintliga gymnasier. Av pedagogiska och skolsociala skäl bör dock ett gymnasium inte tillåtas växa över en viss gräns. I andra hand bör gymnasiekapaciteten därför ökas genom att nya gymnasier upprättas. För egen del räknar jag med att de nya gymnasierna skall vara treåriga, där inte särskilda förhållanden föranleder annan organisation.

Vad först beträffar sättet för utökningen av gymnasieorganisationen bör erinras om att 1957 års riksdag beslöt i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad statsutskottet anfört i anledning av motionerna I: 283 och II: 328. Utskottet framhöll bl. a. följande (SU 127, sid. 42):

I det fortsatta planeringsarbetet bör bland annat beaktas vad som i motionerna I: 283 och II: 328 framhålles om gymnasiernas lokaliseringsfrågor samt om åtgärder för att underlätta resande och inackorderade elevers studier på gymnasiestadiet.

I nämnda motioner hette det beträffande lokaliseringsfrågorna bl. a. följande (II: 328, sid. 25, 26):

Lokaliseringen av nya gymnasier tycks för närvarande följa principen att antalet inackorderade elever bör nå gymnasieorten efter högst en timmes resa. Ur både samhällets och elevernas synpunkt erbjuder så belägna gymnasier utan tvivel betydande fördelar. Genom att man undviker inackordering blir kostnaderna lägre både för den studiehjälp samhället lämnar och för de utgifter som åvilar eleverna och deras målsmän. De senare sätter dessutom mycket stort värde på att få behålla sina barn i hemmet även sedan de övergått till studier på gymnasiestadiet.

Motionärerna var medvetna om att denna lokaliseringsprincip — att gymnasierna förs närmare eleverna — även medförde vissa nackdelar. De fann emellertid att fördelarna — både de ekonomiska och sociala — vägde över. Riksdagen har som framgår av ovanstående funnit att dessa synpunkter på lokaliseringen bör beaktas vid den fortsatta planeringen.

Departementschefens uttalande inrymmer en motsatt princip nämligen att man i betydande utsträckning bibehåller de nuvarande resavstånden genom att de växande gymnasiekullarna i första hand får söka sig in till de nuvarande gymnasierna. Först i andra hand avses nya gymnasier få upprättas, antingen på de nuvarande gymnasieorterna eller på orter som nu saknar gymnasium. Det vore enligt vår mening olyckligt — inte minst med hänsyn till behovet av att underlätta tillgången till gymnasiestudier för studiebegåvningar ute i landsbygdskommunerna — om man på detta sätt skulle beskära möjligheterna för nya orter att få gymnasium och därmed gjorde avsteg från principen att i första hand föra ut gymnasiet till eleverna.

Härtill kommer ett annat förhållande, nämligen de pedagogiska och skol-sociala olägenheter som är förenade med alltför stora gymnasier. Detta tas visserligen upp i departementschefens uttalande, men där nämns intet om var man skall dra den gräns över vilken ett gymnasium av dessa skäl inte bör växa. Mera ingående överväganden torde erfordras som underbyggnad för ett så viktigt principuttalande som det här föreslagna. Slutligen bör nämnas ytterligare en faktor, som talar emot en alltför ohämmad utbyggnad av befintliga gymnasier, nämligen att detta försvårar den förening av underliggande högstadium eller realskola med gymnasium, vars stora värde ur både pedagogisk och organisatorisk synpunkt skolöverstyrelsen i olika sammanhang betygat bl. a. i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 mars 1957. En utvidgning av gymnasieenheterna i sådan omfattning att underliggande högstadium eller realskola måste skiljas från gymnasiestadiet vore olycklig.

Åtskilligt kan naturligtvis anföras som stödjer departementschefens uppfattning om att det framtida gymnasiet bör bli treårigt. En sådan organisation underlättar för de fristående enhetsskolorna att få ett fullständigt högstadium och goda lärare till detta. Vidare kommer eleverna från avlägsna landsbygdsdistrikt att kunna stanna i hemmet ett år längre.

Men allvarliga invändningar kan också resas mot ett fastläsande redan nu av denna viktiga fråga, när det gäller ett gymnasium vars närmare utformning ännu ej utretts. Det fyraåriga gymnasiet är f. n. en ovedersägligt bättre skolform än det kortare alternativet. För många elever är studietakten där så pressande, att studiemisslyckanden ofta beror därav. Att redan nu göra ett definitivt val i denna sak vore därför oklokt. Man kan inte utan ytterligare undersökning vara säker på vilka möjligheter som föreligger att förbättra studieresultatet på enhetsskolans högstadium, enkannerligen klass 9 g, i en sådan omfattning att man kan släppa sina betänkligheter mot att göra det treåriga gymnasiet allena rådande. I de förslag som nyligen framlades inom SÖ angående provisoriska tim- och kursplaner för försöksgymnasierna är man visserligen pessimistisk om utsikterna att kunna nå full ekvivalens. Skulle man biträda den uppfattning, som där föres till torgs, borde detta snarare öka farhågorna, eftersom man då måste tro att man

ersätter en bättre skolform med en sämre. Departementschefens uttalande kan då alls ej få stå oemotsagt. I varje fall bör ett principuttalande av en sådan räckvidd som det här anförda ej göras före den utredning som skall rättfärdiga det.

Under hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen må beträffande gymnasiernas lokalisering uttala att riksdagen vidhåller den uppfattning, åt vilken 1957 års riksdag givit uttryck; samt

att beträffande frågan om gymnasiestudiernas längd riksdagen må uttala, att ställning skall tagas i samband med det beslut som avses komma att fattas, när efter vederbörliga utredningar den provisoriska gymnasiereformen avlöses av en mera slutgiltig.

Stockholm den 26 januari 1958

Gunnar Helén

Margit Vinge